

MATERIAALI-
TEHOKKUUDEN
SITOUMUS

Elintarvikealan materiaalitehokkuuden sitoumuksen tulokset 2023

Yhteenveto sitoumuksen raportoinnista

Motiva Oy, 15.10.2024
Kimmo Heponiemi, Elina Fast

Elintarvikealan materiaalitehokkuuden sitoumuksen tulosraportointi

Materiaalitehokkuuden sitoumus on elinkeinoelämän ja valtionhallinnon välinen vapaaehtoinen toimintamalli, jolla tavoitellaan yritysten kannattavuuden parantamista ja ympäristövaikutusten pienentämistä materiaalitehokkuustoimenpiteillä.

- Elintarvikeala solmi materiaalitehokkuuden sitoumukselle jatkokauden vuosille 2022-2026.
 - Sitoumusosapuolet ovat Maa- ja metsätalousministeriö, Työ- ja elinkeinoministeriö, Ympäristöministeriö, Elintarviketeollisuusliitto ry., Päivittäistavarakauppa ry. sekä Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry.
- Sitoumukseen on liittynyt 16 yritystä vuosien 2022-2023 aikana.
- Sitoumuksen tulosraportoinnissa liittyneet yritykset raportoivat vuosittain sitoumuksessa toteuttamiaan materiaalitehokkuustoimia ja niiden vaikutuksia mm. ruokahävikkiin, kustannussäästöihin, elintarvikepakkausiin, jätemääriin, ja kasvihuonekaasupäästöihin.
- Raportointitulokset kertovat, millaista materiaalitehokkuustyötä yrityksissä tehdään – sekä luovat pohjaa kehittää alan mittaamisen ja seurannan käytäntöjä ja yhteisiä periaatteita.

Mikä materiaalitehokkuuden sitoumus?

Elintarvikealan materiaalitehokkuuden sitoumus
pähkinänkuoressa

Elintarvikealan sitoumuksen osapuolet

Ministeriöt

Maa- ja metsätalousministeriö

Työ- ja elinkeinoministeriö

Ympäristöministeriö

ELINTARVIKEALAN
MATERIAALI-
TEHOKKUUDEN
SITOUS

Toimialajärjestöt

Elintarviketeollisuusliitto ry

Päivittäistavarakauppa ry

Matkailu- ja ravintolapalvelut Mara ry

Yritykset

Elintarvikealan materiaalitehokkuuden sitoumuksen 2022-2026 tavoitteet tiivistetysti

Elintarvikealan materiaalitehokkuuden sitoumuksen päätavoitteita ovat

1. Materiaalitehokkuudella parempaa kannattavuutta ja kestävyyttä.
2. Tietoisuus materiaalitehokkuuden mahdollisuuksista ja keinoista lisääntyy elintarvikeketjussa ja kuluttajien keskuudessa.

Alatavoitteita ovat

- A. **Elintarvikejätteen ja ruokahävikin vähentäminen** elintarviketeollisuudessa, päivittäistavarakaupassa ja ravintoloissa.
- B. **Elintarvikepakkausten materiaalitehokkuuden parantaminen** elintarviketeollisuudessa, päivittäistavarakaupassa ja ravintoloissa.
- C. **Kierrätysasteen lisääminen** päivittäistavarakaupassa.

Teemat yritysten materiaalitehokkuustoimille

Yritys valitsee itse mihin sitoumuksen teemoista kuuluvia materiaalitehokkuustoimia se sitoutuu toteuttamaan ja määrittelee niille tavoitteet.

Teemat

1. Yritys tekee kehitystyötä **olemassa olevien prosessiensa** materiaalitehokkuuden tilan selvittämiseksi sekä tehostamiseksi. Yritys toteuttaa materiaalitehokkuustoimia havaittujen tai kokeiltujen ratkaisuvaihtoehtojen pohjalta.
2. Yritys ennaltaehkäisee ja vähentää elintarvikejätteen ja ruokahävikin määrää sekä parantaa materiaalitehokkuutta **tuote- tai palvelusuunnittelun** avulla.
3. Yritys luo uutta liiketoimintaa tai lisäarvoa **sivuvirroista**.
4. Yritys lisää **henkilöstönsä** ja **yhteistyökumppaneidensa** valmiuksia parantaa ja kehittää toiminnan materiaalitehokkuutta.
5. Yritys **parantaa tiedon tasoa** materiaalitehokkuudesta.

Yrityksen velvoitteet sitoumuksessa

- Yritys toteuttaa konkreettisia materiaalitehokkuustoimia.
- Yritys seuraa materiaalitehokkuustoimilleen asettamia määrällisiä ja laadullisia tavoitteita.
- Yritys raportoi vuosittain toteutetuista materiaalitehokkuustoimistaan ja tuloksista Sitoumus2050.fi-verkkopalvelun kautta Motivan sitoumustoiminnan HelpDesk-palveluun ja halutessaan myös julkisesti.
- Yrityksen mukanaolo sitoumuksessa on julkinen tieto. Muiden yrityskohtaisten tietojen julkisuudesta yritys päättää itse.

Sitoutumisvuoden 2023 tulosraportointi

Tulosten taustat

Elintarvikealan materiaalitehokkuuden sitoumuksen toinen jatkokauden raportointi toteutettiin toukokuussa 2024.

- Sitoumukseen liittyneet yritykset raportoivat Sitoumus2050.fi-verkkopalvelun kautta sitoumustoimintaa koordinoivalle MATSIT HelpDeskille vuoden 2023 aikana toteutetuilla materiaalitehokkuustoimenpiteillä aikaansaadut tulokset.
- Raportoinnissa yritykset ilmoittivat toteuttamansa materiaalitehokkuustoimenpiteet ja kullekin toimenpiteelle mitatut tai arvioidut vaikutukset sitoumuksen tavoitemittareihin:
 - Kustannussäästöt (€)
 - Kasvihuonekaasupäästöjen vähenemä (t CO₂-ekv)
 - Ruokahävikin vähenemä (t)
 - Elintarvikejätteen vähenemä (t)
 - Sekajätteen vähenemä (t)
 - Energijätteen vähenemä (t)
 - Muovin käytön vähenemä (t)
- Lisäksi yritykset raportoivat laadullisia toimenpiteitä, joiden määrällisiä vaikutuksia ei voida mitata tavoitemittareilla.

Elintarvikejäte = Alun perin ei syötäväksi tarkoitettu (ts. syömäkelpoton) ruoka (kuten luut ja hedelmien kuoret) ja alun perin syötäväksi tarkoitettu (ts. syömäkelpoinen) ruoka, jota ei hyödynnetä ihmisravintona, rehuna tai muuna arvojakeena. (EU komission määritelmä)

Ruokahävikki = Alun perin syötäväksi tarkoitettu (ts. syömäkelpoinen) ruoka, jota ei hyödynnetä ihmisravintona, rehuna tai muuna arvojakeena. (Kansallinen määritelmä). Lähde: <https://www.luke.fi/ruokahavikkiseuranta/>

Tulosten taustat

- Tulosraportoinnissa pyydettiin yrityksiä kuvaamaan, millä tavalla kunkin toimenpiteen raportoidut vaikutukset oli laskettu tai arvioitu sekä avaamaan toimenpiteen toteuttamiseen vaikuttavia taustoja, mikäli mahdollista.
- Raportoitujen materiaalitehokkuustoimenpiteiden vaikutukset ovat sekä suoria, yrityksen omassa toiminnassa syntyviä vaikutuksia, että välillisiä, yrityksen toimitusketjussa tai kuluttajilla syntyviä vaikutuksia.
- Raportoidut tulokset kertovat vuonna 2023 toteutetuista toimenpiteistä.

Materiaalitehokkuuden sitoumus – vuoden 2023 tulosraportointi

Tässä koosteessa esitellään vuoden 2023 raportoinnissa kerättyjen tavoitteiden tulokset

16

YRITYSTÄ
+ 6 yritystä

121

TOIMENPIDETTÄ
+ 47 toimenpidettä

Sitoumuksen kattavuus

Päivittäistavara-kauppa 95 %

Elintarviketeollisuus 29 %

Ravintolat 24 %

KUSTANNUSSÄÄSTÖT

3 930 000 €

CO₂-VÄHENEMÄ

3 240 t CO₂-ekv

RUOKAHÄVIKIN VÄHENEMÄ

537 t

KOKONAISJÄTE VÄHENEMÄ

4 235 t

MISTÄ ELINTARVIKEJÄTETTÄ

3700 t

Lisäksi lukuisia toimenpiteitä, joiden tarkkoja säästövaikutuksia ei vielä ole pystytty arvioimaan.
Toimenpiteiden säästövaikutukset perustuvat osin mitattuun ja osin arvioihin perustuvaan tietoon.

Miten yritykset edistävät materiaalitehokkuutta?

Raportointitulokset antavat käsityksen yritysten materiaalitehokkuustoimien moninaisuudesta. Toimenpiteiden kirjo on laaja ja yhteenvetoa varten niitä on luokiteltu eri kategorioihin sen mukaan, mihin toimenpiteet kohdistuvat.

Raportoinnissa käytössä olleet määrälliset toimenpiteet:

1. Tuotantoprosessien materiaalitehokkuuden parantaminen
2. Ruokahävikin vähentäminen toimitusketjussa
3. Pakkausten materiaalitehokkuus
4. Kierrätyksen lisääminen
5. Non-food -tuotteiden materiaalivalinnat
6. Pakkausten materiaalivalinnat

Tuotantoprosessien materiaalitehokkuuden parantaminen

Yritykset ovat investoineet laitteistoihin ja prosessien kehittämiseen, parantaneet elintarvikejätteen seurantaan ja raportointia sekä luoneet konkreettisia ratkaisuja vähentääkseen jätettä.

- Yritykset ovat investoineet uusiin laitteistoihin ja kehittäneet valmistusprosessejaan sekä tuotereseptiikkaansa.
- Elintarvikejätteen määrän seurantaan ja raportointikäytänteitä on kehitetty sekä toimipaikkakohtaisia suunnitelmia tehty jätteen vähentämiseksi.
- Konkreettisia esimerkkejä mm. kahvinporoista kasvumultaa ja -ravinnetta sekä ammattikeittiöille uudistettu laaja hävikkiopas.

37 toimenpidettä
3 930 000 € laskettuja kustannussäästöjä
3 240 t CO₂-ekv. vähemmän kasvihuonekaasupäästöjä
3 700 t vähemmän elintarvikejätettä

Merkittävimmät vaikutukset on saavutettu laitekantaa uusimalla ja raaka-aineiden käyttöä tehostamalla sekä keskittymällä jätemäärien seurantaan.

Ruokahävikin vähentäminen toimitusketjussa

Keskeisimmät toimenpiteet ruokahävikin vähentämiseksi ovat vaihtoehtoisten hinnoittelumallien käyttö, ruoka-avun tarjoaminen sekä toimitusketjun optimointi.

- Keskeisin ruokahävikin vähentämisen toimenpide on vaihtoehtoisten hinnoittelumallien käyttö, kuten alennukset, hävikkiannosten myynti tai ulkoisten palveluiden kuten ResQ:n käyttö. Myös ruoka-apuun ohjaaminen oli merkittävä keino vähentää ruokahävikkiä.
- Toimitusketjun alkupään toimenpiteisiin, kuten ostoeräkokojen ja valikoiman optimointiin yritykset kiinnittävät yhä enemmän huomiota.

Vuonna 2023 päivittäistavarakaupan myymälöiden läpi kulkevista elintarvikkeista ruokahävikiksi päättyi noin 0,8 %. Vuonna 2019 vastaava luku oli 1,5 %.

19 toimenpidettä ei ilmoitettu (€) laskettuja kustannussäästöjä ei ilmoitettu (t CO2-ekv.) vähemmän kasvihuonekaasupäästöjä 536,6 t vähemmän ruokahävikkiä 193 314 pelastettua ruoka-annosta

Pelastetut ruoka-annokset ja ruoka-apuun ohjaaminen olivat edelleen merkittäviä keinoja vähentää yritysten ruokahävikkiä

Pakkausten materiaalitehokkuus

Muovin käyttöä ja ylipakkaamista vähennettiin korvaamalla muovipakkaukset muovittomilla ja monikerroksiset muovikalvot kierrätettävillä monomuoveilla. Lisäksi panostettiin kestoastioiden käyttöön ja aktiiviseen yhteistyöhön pakkaustoimijoiden kanssa.

- Muovin käyttöä ja ylipakkaamista vähennettiin esim. asiakastoimitusten pakkaamisessa ja silloin kun se on tuotteen laadun ja säilyvyyden kannalta mahdollista, erityisesti omien tuotemerkkien kohdalla.
- Muovia sisältäviä pakkauksia korvattiin muovittomilla vaihtoehdoilla.
- Monikerroksisten muovikalvoja vaihdettiin helpommin kierrätettäviin monomuoveihin ja panostettiin kestoastioiden käyttöön tavarantoimituksissa. Aktiivista vuoropuhelua pakkaustoimijoiden kanssa.

16 toimenpidettä
ei raportoitu (€) laskettuja kustannussäästöjä
ei raportoitu (- t CO₂-ekv.) vähemmän
kasvihuonekaasupäästöjä
493 t vähemmän muovia

Kustannussäästö-, CO₂-vähenemää ei käytetty mittarina millään pakkausten materiaalitehokkuuden toimenpiteellä.

Kierrätyksen lisääminen

Kierrätyksen lisäämiseksi yritykset ovat perehdyttäneet henkilöstöään kiertotalouden periaatteisiin, päivittäneet kierrätysohjeita sekä tehneet yhteistyötä jätehuoltoyhtiöiden kanssa lajitteluprosessien parantamiseksi. Päivittäistavarakaupan yritysten kierrätysaste oli vuonna 2023 keskimäärin 80 %.

- Tärkeimpinä toimenpiteinä kierrätyksen lisäämiseksi yrityksissä perehdytettiin henkilöstöä kiertotalouden periaatteisiin ja lajittelun merkitykseen aikaisempaa enemmän. Kierrätysohjeita päivitettiin.
- Yritykset ovat käyneet jätehuoltoyhtiöiden kanssa prosesseja läpi ja pyrkineet mahdollistamaan ja helpottamaan eri jätejakeiden lajittelua.

15 toimenpidettä
ei raportoitu (€) laskettuja kustannussäästöjä
ei raportoitu (t CO₂-ekv.) vähemmän
kasvihuonekaasupäästöjä

Tärkeimpänä toimenpiteenä oli
henkilöstön perehdytys.

Non-food tuotteiden ja pakkausten materiaalivalinnat

Yksikään yritys ei raportoitunut non-food -tuotteiden materiaalivalintoihin liittyviä toimenpiteitä. Pakkausten materiaalivalinnoista raportoitiin kolme toimenpidettä, joiden kaikkien mittarit olivat laadullisia. Pakkauksissa on panostettu kierrätettävyyteen ja muovin korvaamiseen kuitupohjaisilla materiaaleilla ja sovellettu tutkimustuloksia käytäntöön.

- Pakkauksissa panostettiin kierrätettävyyden lisäämiseen ja muovia pyrittiin korvaamaan kuitupohjaisemmilla pakkausmateriaaleilla.
- Usean vuoden tutkimuksen tuloksia on saatu sovellettua käytäntöön.

3 toimenpidettä
ei raportoitu laskettuja kustannussäästöjä
ei raportoitu vähemmän kasvihuonekaasupäästöjä
ei raportoitu vähemmän seka- ja energiajätettä

Kaikki toimenpiteet raportoitu
laadullisin mittarein.

Laadulliset toimenpiteet

Laadulliset toimenpiteet kohdistuivat suurelta osin oman henkilöstön perehdyttämiseen ja kouluttamiseen kiertotalouteen ja lajitteluun. Yritykset viestivät omista kiertotaloutta edistävästä toimistaan aktiivisesti.

Toimenpidetyyppi	Määrä
7. Arvoketjuyhteistyön parantaminen	3
8. Henkilöstön kouluttaminen materiaalitehokkuuden parantamisesta	11
9. Kuluttajaneuvonta tuotteisiin liittyvistä ympäristö- ja ilmastovaikutuksista	3
10. Kuluttajaviestinnän lisääminen ruokahävikin vähentämisen keinoista	6
11. Materiaalitehokkuuden parantamismahdollisuuksien tunnistaminen	2
12. Pakkausmerkintöjen parantaminen: tuotteen tai pakkauksen ympäristövaikutusten viestiminen kuluttajille	6
Kaikki yhteensä	31

Huomioita sitoumuksesta

Raportoitu vuosi 2023 oli sitoumuskauden toinen vuosi. Tulokset osoittavat, että toimenpiteitä on toteutettu kattavasti, mutta toimenpiteiden tuloksia on raportoitu numeerisia mittareilla edelleen varovaisesti. Tästä syystä toimenpiteiden vaikuttavuus ei tule kokonaisuudessaan esille.

- Yritykset raportoivat toimenpiteiden tulokset Sitoumus2050.fi-verkkopalvelun kautta.
- Yritykset raportoivat toimenpiteidensä tuloksia määrällisillä mittareilla hieman enemmän kuin edellisenä vuonna, mutta pääosa toimenpiteistä raportoitiin edelleen laadullisilla mittareilla.
- Uusien liittyneiden yritysten myötä toimenpiteiden kokonaismäärä kasvoi lähes 2/3 vuoteen 2022 verrattuna.
- Merkittävä osa määrällisten mittareiden vaikuttavimmista tuloksista tulee muutaman yrityksen yksittäisistä toimenpiteistä.

MATERIAALI-
TEHOKKUUDEN
SITOUUMUS

Lisätietoja

matsit.helpdesk@motiva.fi